



Stichting Pergamijn
Pepinusbrug 4
6102 RJ ECHT

Ons kenmerk DOC-00127636
Zaaknummer 2020-205017
Bijlage(n) -

Maastricht 4 februari 2021
Verzonden 4 februari 2021

Besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg

1 Besluit

Gedeputeerde Staten hebben op 7 augustus 2020, aangevuld op 10 en 17 december 2020, een aanvraag ontvangen van de Stichting Pergamijn om ontheffing van de verbodsbepalingen als bedoeld in de artikelen 3.1 en 3.5 Wet natuurbescherming (Wnb) voor sloop en nieuwbouw van diverse gebouwen.

Het betreft de locatie: Pepinusbrug 4 in Echt.

De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2020-205017.

Gedeputeerde Staten van Limburg besluiten, gelet op de artikelen 3.3 en 3.8 Wnb, en gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze ontheffing:

1. aan aanvrager ontheffing te verlenen. Deze ontheffing wordt verleend in het kader van sloop en nieuwbouw van diverse gebouwen.
2. dat ontheffing wordt verleend van de volgende verboden handelingen:
 - het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus (*Passer domesticus*) of hun nesten wegnemen, artikel 3.1, tweede lid, Wnb;
 - het opzettelijk storen van de huismus (*Passer domesticus*), artikel 3.1, vierde lid, Wnb;
 - het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellis pipistrellis*), artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
 - het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellis pipistrellis*), artikel 3.5, vierde lid, Wnb;
3. dat aan deze ontheffing de in hoofdstuk 2 vermelde voorschriften verbonden zijn;



4. dat deze ontheffing wordt verleend voor de periode 1 februari 2021 tot 1 januari 2024;
5. dat de aanvraag en de bijbehorende stukken ontvangen op 7 augustus 2020, aangevuld op 10 en 17 december 2020, deel uitmaken van deze ontheffing, behoudens en voor zover daarvan bij dit besluit niet wordt afgeweken.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

C.B.H.P. Deben-Erens
clustermanager Vergunningen, Toezicht en Handhaving
Team Vergunningen



1.1 Afschriften

Een afschrift van dit besluit is verzonden aan:

Gemeente Echt-Susteren, Postbus 450, 6100 AL ECHT

Staro BV, Lodderdijk 38a, 5421 XB GEMERT

1.2 Rechtsbescherming

Als dit besluit uw belang rechtstreeks raakt en u het met de inhoud van dit besluit niet eens bent, kunt u bezwaar maken. U moet dan binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is verzonden een bezwaarschrift indienen. Op deze procedure is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en moet ten minste bevatten: de naam en het adres van de indiener, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht alsmede de redenen van het bezwaar (motivering). Het bezwaarschrift moet worden gericht aan: Gedeputeerde Staten van Limburg, Juridische Zaken en Inkoop, team Rechtsbescherming, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar www.limburg.nl.

Als uw bezwaar is gericht tegen een besluit van Gedeputeerde Staten, is naast het indienen van uw bezwaarschrift per post ook de elektronische weg opengesteld. U dient dan gebruik te maken van een daartoe ontwikkeld webformulier. Aan het webformulier is een DigiD-module (voor particulieren) dan wel eHerkenning-module (voor ondernemers en organisaties, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel) gekoppeld zodat u het bezwaarschrift digitaal kunt ondertekenen.

De webformulieren zijn geplaatst op de website van de Provincie Limburg en te raadplegen via www.limburg.nl/loket/producten-diensten/@606/bezwaar-beslissing onder 'Hoe dient u uw bezwaar in?'

Het indienen van een bezwaarschrift heeft geen schorsende werking. Als u een bezwaarschrift heeft ingediend, dan kunt u tevens een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening indienen bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg, locatie Roermond, Sector Bestuursrecht, Postbus 950, 6040 AZ Roermond. Voor meer informatie verwijzen wij u naar www.rechtspraak.nl.

1.3 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking na toezending of uitreiking aan de belanghebbende(n) tot wie het besluit is gericht, onder wie begrepen de aanvrager.

Indien de voorzieningenrechter positief beslist op een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 van de Awb, wordt de werking van het onderhavige besluit geschorst.



2 Voorschriften

– Algemeen

1. De ontheffing wordt slechts voor de in hoofdstuk 1 genoemde soorten en beschreven handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffing geldt voor het plangebied Stichting Pergamijn, gelegen aan de Pepinusbrug 4 in Echt, zoals opgenomen in paragraaf 4.2 (figuur 1).
4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de Provincie Limburg, mevrouw Y. de Man, e-mail yhh.de.man@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99 indien bij het uitvoeren van werkzaamheden andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de activiteiten aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De ontheffinghouder dient de start van de werkzaamheden uiterlijk vijf werkdagen voor die tijd digitaal bij ons te melden. Het meldingsformulier Wet natuurbescherming¹ vindt u op www.limburg.nl/vergunningen (ga naar Natuur en klik op Ontheffing soorten).

Specifiek

7. Met inachtneming van onderstaande voorschriften dienen de maatregelen uitgevoerd te worden zoals beschreven in hoofdstuk 7 van het bij de aanvraag gevoegde “activiteitenplan ontheffingaanvraag Wet natuurbescherming gewone dwergvleermuis en huismus Pepinusbrug te Echt”, Staro projectnummer 19-0255 van juli 2020.
8. De maatregelen zoals opgenomen in het activiteitenplan en de voorschriften van dit besluit worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, dat altijd op de locatie aanwezig is en waarmee het uitvoerende personeel bekend is.
9. De huidige nesten van de huismus worden vóór aanvang van de sloop van het betreffende gebouw (gepland derde kwartaal 2021) ongeschikt gemaakt door een ecologisch deskundige. Volgens de huidige planning gebeurt dat vóór 15 maart of na 15 augustus van 2021, vorstperiodes uitgesloten. Als tijdens het ongeschikt maken toch dieren worden aangetroffen moeten de werkzaamheden worden uitgesteld totdat de dieren de huidige verblijfplaats(en) zelfstandig hebben verlaten. Wijzigingen in de planning dienen te worden gemeld op de wijze zoals beschreven in voorschrift 6.
10. Er zijn sinds 2015 15 vervangende dubbele nestkasten voor huismussen beschikbaar die voldoen aan de eisen gesteld in paragraaf 3.2 Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden van het kennisdocument huismus versie 1.0, juli 2017 van BLJ12, die ook na het realiseren van permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw beschikbaar blijven.

¹ Alleen als u niet digitaal kunt melden, stuurt u de melding per post naar: Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht.



11. Er worden bij de nieuwbouw op kavels A en B, op te leveren tussen 2022 en 2025, minimaal 20 nieuwe permanente voorzieningen gerealiseerd voor de huismus die voldoen aan de eisen gesteld in paragraaf 3.2 Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden van het kennisdocument huismus, versie 1.0, juli 2017 van BIJ12.
12. Het groen dat bij de bouwplannen verdwijnt en dat deel uitmaakt van het leefgebied van de huismussen wordt gecompenseerd door de aanleg van nieuw groen met hagen en struiken.
13. De huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden voorafgaand aan de sloop van de betreffende gebouwen ongeschikt gemaakt door een ecologisch deskundige. Dit gebeurt in de periode 15 april tot 15 mei 2021 (exacte periode te bepalen door de ecologisch deskundige). Als tijdens het ongeschikt maken toch dieren worden aangetroffen moeten de werkzaamheden worden uitgesteld totdat de dieren de huidige verblijfplaats(en) zelfstandig hebben verlaten. Als de planning wijzigt dient dit te worden gemeld op de wijze zoals beschreven in voorschrift 6 en met inachtneming van voorschrift 16.
14. Er zijn sinds februari 2020 8 enkellaagse en 6 meerlaagse vervangende nestkasten voor de gewone dwergvleermuis beschikbaar, die voldoen aan de eisen gesteld in paragraaf 3.2 Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden van het kennisdocument gewone dwergvleermuis versie 1.0, juli 2017 van BIJ12.
15. Er worden bij de nieuwbouw op kavel A 4 permanente meerlaagse en 4 enkellaagse vleermuiskasten ingebouwd. In de nieuwbouw van kavels B en C worden elk 4 enkellaagse vleermuiskasten ingebouwd. De kasten voldoen aan de eisen gesteld in paragraaf 3.2 Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden van het kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0, juli 2017 van BIJ12.
16. De tijdelijke voorzieningen voor de vleermuizen blijven minimaal tot 1 jaar na de realisatie van de permanente voorzieningen aanwezig. Uitzondering zijn 2 meerlaagse kasten en 1 enkellaagse kast in kavel B, die met de sloop van de betreffende gebouwen verwijderd worden. Volgens de huidige planning zijn de permanente voorzieningen in kavel A dan minder dan een jaar aanwezig, maar zal wel de kraamperiode met beide voorzieningen overbrugd worden. Dit laatste zal ook bij een gewijzigde planning gewaarborgd moeten worden.
17. De sloop- en bouwactiviteiten worden op aanwijzing van de ecooloog zodanig uitgevoerd dat er zo min mogelijk verstoring optreedt voor de dieren, door verlichting, trillingen en geluid. De door vleermuizen gebruikte vliegroutes langs het terrein mogen in geen geval met bouwlampen beschenen worden, noch door verlichting in de nieuwe situatie.
18. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden dient een ecologisch deskundige, mede op grond van veldonderzoek, te beoordelen of de quickscan uit 2012 en het ecologisch onderzoek uit 2013 voor andere soorten dan de huismus, de gewone dwergvleermuis en de ingekorven vleermuis nog actueel zijn. Zonodig wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd. Indien de gegevens niet meer actueel blijken te zijn, dan dient overlegd te worden met het bevoegd gezag of, en zo ja onder welke voorwaarden de werkzaamheden kunnen starten. Een verslag van de beoordeling dient uiterlijk twee weken voor de start van de werkzaamheden via de Berichtenbox voor bedrijven of per post te worden



verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

Overige

19. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in afstemming met een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.

Onder een deskundige wordt verstaan:

- a. een inhoudelijke medewerker op het gebied van soorten bij een ecologisch adviesbureau of;
- b. een persoon die beschikt over een afgeronde hbo- of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of;
- c. een persoon die beschikt over een afgeronde mbo-opleiding soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten of;
- d. een persoon die beschikt over een door ervaring opgedane gelijkwaardig niveau of;
- e. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam of aangesloten is bij een Nederlandse beschermingsorganisatie of;
- f. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de monitoring en/of bescherming van soorten.

20. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient minimaal 8 weken voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing ingediend te worden.



3 Procedure

3.1 Aanvraag

Op 7 augustus 2020, aangevuld op 10 december 2020, heeft aanvrager een aanvraag om ontheffing ingediend voor de volgende in de Wnb verboden handelingen:

- het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus (*Passer domesticus*) of hun nesten wegnemen, artikel 3.1, tweede lid, Wnb;
- het opzettelijk storen van de huismus (*Passer domesticus*), artikel 3.1, vierde lid, Wnb;
- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellis pipistrellis*), artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellis pipistrellis*), artikel 3.5, vierde lid, Wnb;

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- Aanvraagformulier ontheffing soortenbescherming d.d. 7 augustus 2020;
- Machtiging Staro door de stichting Pergamijn voor het indienen van de aanvraag d.d. 6 juli 2020;
- activiteitenplan ontheffingaanvraag Wet natuurbescherming gewone dwergvleermuis en huismus Pepinusbrug te Echt", Staro projectnummer 19-0255 van juli 2020;
- Rapportage onderzoek vleermuizen, bijlage 1 bij het activiteitenplan;
- Quicksan Natuurwaarden Stichting Pergamijn, Pepinusbrug te Echt, Staro rapportnummer 12-0149 d.d. december 2012;
- Ecologische onderzoeken Stichting Pergamijn, Pepinusbrug 4 te Echt, Staro rapportnr.12-0149b d.d. september 2013;
- RVO ontheffing 5190014945559 op grond van Flora en Faunawet d.d. 27 maart 2015;
- Email van Staro d.d. 10 december 2020;
- Vleermuisonderzoek Ingekorven vleermuis, Pepinusbrug, Echt, Regelink Ecologie&Landschap rapportnr. RA13202-01 d.d. 25 september 2013.

3.2 Bevoegd gezag

De handelingen worden in zijn geheel verricht in de provincie Limburg. Gelet op artikel 1.3 Wnb en de artikelen 3.3 en 3.8 Wnb is ons college het bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

3.3 Voorbereidingsprocedure

Dit besluit is voorbereid met de reguliere voorbereidingsprocedure als beschreven in titel 4.1 van de Awb. Van het besluit wordt mededeling gedaan via de internetsite <https://zoek.officielebekendmakingen.nl> (klik dan op officiële bekendmakingen).

Wij hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de beslistermijn van 13 weken te verlengen met 7 weken overeenkomstig artikel 5.1, tweede lid van de Wnb.

3.4 Contact

Indien u vragen heeft over dit besluit kunt u contact opnemen met mevrouw Y. de Man, e-mail yhh.de.man@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99.



4 Overwegingen

De Wet natuurbescherming bevat regels voor het behoud van de biologische diversiteit en de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving. Enerzijds is Nederland hiertoe gehouden op grond van internationale verdragen en Europese richtlijnen. De Wet natuurbescherming kent daarom beschermingsregels voor soorten die onder de Europese Vogelrichtlijn zijn beschermd (Vogelrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.1, en voor soorten die middels de Europese Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn bescherming genieten (Habitatrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.2. Anderzijds voorziet paragraaf 3.3 van de wet in regels voor een limitatief aantal soorten waarvan de bescherming niet internationaalrechtelijk is geregeld, maar waartoe de nationale wetgever op eigen initiatief heeft besloten (Andere soorten).

Deze drie beschermingsregimes kennen elk eigen verbodsbepalingen en voorwaarden voor ontheffing van de verboden.

Deze aanvraag heeft betrekking op het beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten.

4.1 Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten

Een ontheffing van de bovengenoemde verbodsbepalingen kan worden verleend als aan elk van de volgende voorwaarden, zoals opgenomen in artikel 3.3, vierde lid en 3.8, vijfde lid, Wnb, is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de handeling is nodig in het kader van een of meer van de in bovengenoemde artikelen genoemde belangen;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort en er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden, en is beschreven in paragraaf 4.3.

4.2 Omschrijving aanvraag

De aanvrager wil het gehele terrein opnieuw inrichten ten behoeve van de huisvesting en dagbesteding van haar cliënten. De verouderde gebouwen worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw en er komt meer ruimte voor groen. In een van de te slopen gebouwen, gebouw 7, zijn huismussennesten aanwezig. Ook wordt het gebouw door gewone dwergvleermuizen gebruikt als zomer- en paarverblijf en, vermoedelijk in afwisseling met andere verblijfplaatsen, als kraamverblijf. Op de rest van het terrein is één andere paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Deze verblijven gaan verloren als de gebouwen gesloopt worden.

Omdat er al langer plannen waren voor herinrichting, is in 2015 al een ontheffing verleend door het rijk op basis van de flora- en faunawet, toen nog alleen voor huismussen. Vleermuizen zijn destijds niet aangetroffen, maar hun aanwezigheid werd niet uitgesloten. Daarom zijn er al sinds 2013 vervangende nestkasten aanwezig op het terrein.

Naar aanleiding van actualiserend onderzoek naar huismussen en vleermuizen in 2019 en 2020 zijn begin 2020 nog aanvullende kasten voor vleermuizen aangebracht.

Bij de nieuwbouw zal voorzien worden in permanente vervangende verblijfplaatsen voor huismussen en vleermuizen.

De aanleg van de nieuwe groenvoorzieningen dient tevens om het leefgebied van de huismus te vergroten. De foerageergebieden en vliegroutes worden niet aangetast.



Figuur 1: Het plangebied

4.3 Huismus en gewone dwergvleermuis

4.3.1 Andere bevredigende oplossing

Alternatieve locatie of inrichting

Het project is locatie gebonden omdat het om bestaande gebouwen gaat.

Alternatieve planning

Door de aanwezigheid van beschermde soorten is ervoor gekozen om de sloop zodanig te plannen dat het voorafgaande ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de dieren buiten de kwetsbare periodes kan plaatsvinden. Alternatieve verblijfplaatsen zijn ruim van te voren aangebracht, zodat de dieren ze al hebben kunnen verkennen.

Alternatieve werkwijze

Om de dieren zo min mogelijk te verstoren door licht, geluid en trillingen, zal alleen overdag gewerkt worden. In de nieuwe gebouwen zullen permanente nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen en huismussen worden aangebracht, ook op delen van het terrein waar de dieren nu niet verblijven.

Door de gekozen inrichting, planning en werkwijze wordt schade aan de huismus en de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Voor de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, bestaat geen andere bevredigende oplossing.



4.3.2 Belang

De ontheffing is aangevraagd op basis van het volgende belang:

Vogelrichtlijn

- In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Habitatrichtlijn

- In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De stichting Pergamijn ondersteunt mensen met een verstandelijke beperking en/of complexe hulpvraag. Om dit goed te kunnen blijven doen moeten de gebouwen ingericht zijn met de noodzakelijke voorzieningen naar de huidige maatstaven. De gebouwen zijn ca. 50 jaar oud en zijn al een keer gerenoveerd. Nieuwbouw is de enige realistische manier om te voldoen aan de eisen van deze tijd, niet alleen qua zorgvraag, maar ook qua duurzaamheid en daarmee samenhangend een gezond binnenklimaat. Er is sprake van een gezondheidsbelang en van een maatschappelijk belang. De bovenstaande belangen wegen in dit geval zwaarder dan het ecologische belang.

4.3.3 Staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort in bebouwd gebied. Dat blijkt ook uit waarnemingen in Limburg. Er zijn geen goede schattingen te maken over toename of afname van de soort, maar de gewone dwergvleermuis wordt niet als bedreigd beschouwd. Bij de herinrichting van het plangebied wordt ruim voorzien in tijdelijke en permanente verblijfplaatsen, ter vervanging van de verblijfplaatsen in de te slopen gebouwen. Ook zijn in de omgeving gebouwen die geschikt zijn voor de dieren, waar ze waarschijnlijk ook nu al gebruik van maken.

Met de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, wordt dan ook geen afbreuk gedaan aan het streven de populatie van de gewone dwergvleermuis in het natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

De huismus is sinds 1980 sterk in aantal teruggedaan, door de gewijzigde manier van bouwen en door het verdwijnen van leefgebied. Sinds de eeuwwisseling stabiliseren de aantallen, ook in Limburg, al kan dat per regio verschillen.

Bij de herinrichting van het terrein aan de Pepinusbrug wordt ruim voorzien in tijdelijke en permanente vervangende verblijfplaatsen voor de huismus. Ook wordt het terrein door de toename van de groenvoorziening aantrekkelijker als foerageergebied.

De handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus.

4.4 Conclusie

4.4.1 Vogelrichtlijnsoorten

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Vogelrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de huismus voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.1, Wnb.



4.4.2 Habitatrichtlijnsoorten

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Habitatrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de gewone dwergvleermuis voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.5, Wnb.

4.4.3 Overige en zorgplicht

Het is mogelijk dat in het plangebied andere, dan uit de onderzoeken gebleken, beschermde soorten voorkomen. In dat geval is mogelijk toch sprake van een overtreding van een of meer verbodsbepalingen van paragraaf 3.1, 3.2 en/of 3.3 Wnb.

Bij (mogelijke) overtreding van verboden waarvoor bij dit besluit geen ontheffing is verleend, dient bij het bevoegd gezag een (aanvullende) ontheffing te worden aangevraagd.

Onverminderd een vrijstelling, gedragscode of ontheffing dient altijd de wettelijke zorgplicht als bedoeld in artikel 1.11 Wnb voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in acht te worden genomen.